

1

عنوان مقاله: راهکارهای جلوگیری از وسوسه‌های شیطان با تکیه بر صحیفه سجادیه

نام نویسنده: کبری محمودی¹

چکیده

یکی از مسائل جهان هستی مسئله امتحان و آزمایش الهی است و اصولاً نظام سعادت و شقاوت و ثواب و عقاب بشر مبتنی بر اساس امتحان است و چون خداوند انسان را به سوی خیر دعوت می‌کند و در این میان اگر کسی نباشد که او را به شر دعوت و تشویق کند امتحانی وجود نخواهد داشت وجود شیطان که دشمن قسم خورده انسان است که نگذارد انسان به سعادت برسد او در همه حال انسان را فراموش نمی‌کند و او را به گمراهی دعوت میکند یکی از روش‌های او برای گمراه کردن انسان به کار می‌گیرد وسوسه می‌باشد انسان برای دور ماندن از این وسوسه نیازمند کارهایی میباشد به همین منظور انسان به منابع دینی مراجعه می‌کند یکی از این منابع صحیفه سجادیه می‌باشد

صحیفه سجادیه کتابی است که در برگیرنده دعا‌هایی که امام سجاد علیه السلام به امام باقر علیه السلام و زیدبن علی املا کرده است این کتاب پس از قرآن و نهج البلاغه مترین میراث و منبع محسوب میشود پژوهش حاضر به روش توصیفی تحلیلی و با مراجعه به منابع کتابخانه ای با هدف

¹ طلبه سطح دو، مدرسه علمیه خدیجه کبری (سلام الله علیها)، زنجان

ارائه راهکارهای جلوگیری از وسوسه های شیطان با تکیه بر صحیفه سجادیه انجام گرفته است در پایان به دو روش راهکارهای فکری قلبی که خود دارای زیر مجموعه افزایش شناخت ، دوری از غفلت ، عشق و محبت نسبت به خداوند ، و راهکار دوم که عملی می باشد خود دارای زیر مجموعه تقوا، تمسک به قرآن، عبادت و دعا می پردازد.

کلید واژه‌ها

کلید واژه : وسوسه های شیطان، شیطان، صحیفه سجادیه، تمسک به قرآن، دعا

مقدمه

شیطان در فرهنگ اسلامی اسم عام بر هر موجود منحرف کننده و سرکش در برابر خداوند است خواه انسان باشد یا جن ، شیطان در قرآن کریم دشمن دائمی انسان ها معرفی شده که برای گمراهی آنها تلاش می کند و اثره شیطان در قرآن ۸۸ بار ذکر شده است که ۷۰ بار به صورت مفرد و ۱۸ بار صورت جمع یعنی شیطاین ، روایاتی از معصومین در ارتباط با شیطان یا ابلیس نقل شده است که در متون اسلامی اعم از قرآن و حدیث شیطان ماهیت خاصی ندارد شیطان به معنای موجود گمراه کننده از جنس جن می تواند باشد چنانکه ابلیس و ذریه او چنین هستند هم انسانها می توانند چنین ویژگی ای داشته باشند ، علامه طباطبایی در تفسیر (مِنْ الْجَنَّةِ وَ النَّاسِ) می گوید : این جمله برای تبیین خناس است و اشاره به این دارد که برخی از (انسان) ملحق به شیطاین هستند و در زمره آنانند چنان که در آیه ۱۲ سوره انعام هم می فرماید (شَیَاطِیْنِ الْاِنْسِ وَ الْجِنِّ) در آیات متعددی از قرآن شیطان دشمن آشکار انسان توصیف شده است و به روشنی انسان را گمراه می کند

خداوند انسان را شیطاین بر حذر داشته به خاطر قسمی که شیطان خورده (قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لَا غَوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ) که در حال انسان را گمراه می کند روش شیطان برای گمراه کردن انسان وسوسه می باشد (وَمَا يَنْزَعُكَ مِنَ الشَّيْطَانِ بَرْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ) بنابر این انسان برای دوری از وسوسه های شیطان نیازمند به راهکار است که می تواند این راهکارها را از منابع دینی به دست آورد یکی از این منابع دینی صحیفه سجادیه می باشد .

گزاره های مرتبط برای مقابله با شیطان در صحیفه سجادیه در دو دسته قابل بهره گیری است دسته اول ، تاثیرات شیطان بر انسان است . تاثیرات شیطان بر انسان موضوعی مجزا است و در مقاله ای جدا گانه توسط نگارنده بررسی و چاپ شده است^۲.

راه حل های مقابله با شیطان شاخه ی دیگری است که محتوای این مقاله را تشکیل داده است

نگارش هوایی درباره شیطان شناسی در صحیفه سجادیه مانند پایان نامه (شیطان از منظر امام سجاد علیه السلام بر اساس دعای هفدهم صحیفه سجادیه)^۳ به رشته تحریر در آمده است . اما ویژگی نوشتار حاضر گزارش تمامی فرازهای مرتبط به موضوع راه کارهای جلوگیری از وسوسه های شیطان ر صحیفه سجادیه است و ارائه آن ها در ساختاری نو است.

مقاله پیش رو در صدد پاسخ به این پرسش است که در صحیفه سجادیه چه راهکارهایی برای جلوگیری از وسوسه های ارائه می دهد ؟

راه کارهای قلبی-فکری که خود دارای زیر مجموعه های افزایش شناخت ، دوری از غفلت ، عشق و محبت نسبت به خدا است . و راه کار دوم راهکار عملی می باشد که خود دارای زیر مجموعه های می باشد از جمله تقوا، تمسک به قرآن ، دعا ، عبادت

^۲ مقابله تاثیرات شیطان بر انسان در تطبیق گزاره های صحیفه سجادیه با قرآن چاپ شده در مجله حدیث

حوزه شماره ۹

^۳ پایان نامه نوشته سرکار خانم سمیه کاظم لو

قرآن یادآور می شود که بندگان نباید در عبادتشان مسیر را گم کرده و به جای عبادت الهی شیطان را ستایش کنند.⁸⁶ عبادت دارای فواید مادی و معنوی است سلامت جسم و روح از آثار مادی عبادت و مقابله با شیطان یکی از فواید معنوی آن است⁸⁷

امام سجاد علیه السلام نیز با اشاره به عبادت از خداوند می خواهند تا بندگان با آن (عبادت) شیطان را دور سازند.

(اللَّهُمَّ احْسَاهُ عَنَّا بِعِبَادَتِكَ) بار خدایا به قدرت عبادتت او (شیطان) را از میدان زندگی ما

بران

ریشه (خسا) بر دور کردن چیزی به کار می رود⁸⁸. این واژه به معنای راندن حیوانات وحشی است⁸⁹. چنین راندنی با پستی و انزاجار فرد همراه است⁹⁰. عبادت می تواند باعث دور کردن شیطان با خواری و ذلت از انسان شود. روایات. داستان ابلیس و قصدش جهت اذیت امام سجاد علیه السلام و بر هم زدن نماز ایشان را ذکر کرده اند. اما حضرت غرق در عبادت بودند و مجالی برای شیطان نگذاشتند⁹¹

بنابراین با توجه به نکات بیان شده از آیات قرآن و دعای امام سجاد علیه السلام در صحیفه سجادیه می توان عبادت را نوعی راه کار و ارتباط عملی با خداوند دانست که انسان با تمسک به آن می تواند خود را از مسیر شیطان به مسیر الهی برساند

⁸⁶ آرامش در پرتو نیایش - علی احمد پناهی - قم - موسسه آموزش و پرورش امام خمینی - ۱۳۸۴ق - ص

⁸⁷ نیروی امید - دکتر آنتونی سیولی - و دکتر هنری بیلر - ترجمه مریم تقدیسی - تهران - ققنوس -

⁸⁸ معجم مقاییس اللغة - ج ۲ - ص ۱۸۲

⁸⁹ الصحاح - ج ۱ - ص ۴۷

⁹⁰ راغب اصفهانی - مفردات الفاظ قرآن - ص ۲۸۲

⁹¹ دلائل الامامه - ص ۱۹۷ - منتقل این شهر آشوب - ج ۳ - ص ۲۷۷

نتیجه گیری

وسوسه میل به اشتیاق کوتاه مدت برای لذت بردن است که اهداف بلند مدت را تهدید می‌کند از نظر برخی از ادیان وسوسه گرانش به گناه است، در زمینه خود کنترلی تهی شدن نفس وسوسه به عنوان اصرار یا انگیزه‌ای زودگذر و لذت بخش توصیف می‌شود که توانایی فرد برای انتظار اهداف بلند مدت را که فرد امیدوار است به دست آورد مختل می‌کند، به طور غیر رسمی تر ممکن است از وسوسه به عنوان وضعیت جذب شدن و اغوا استفاده شود بدون اینکه ارتباطی با ارزش گذاری اخلاقی یا عقیدتی داشته باشد، که شیطان از این روش برای اغوای انسان استفاده می‌کند

پژوهش حاضر راهکارهای جلوگیری از وسوسه‌های شیطانی را بررسی می‌کند و در پایان به این موارد رسیده است راهکارهای فکری قلبی

۱-افزایش شناخت

۲-دوری از غفلت

۳-عشق و محبت نسبت به خدا

راهکار های عملی

۱-تقوا

۲-دعا

۳-عبادت

۴-تمسک به قرآن

منابع

- 1- قرآن کریم - ترجمه عبدالمحمد آیتی - تهران - سروش - ۱۴۷۴ ش
- 2- صحیفه سجادیه - علی بن الحسین علیه السلام - قم - موسسه نشر اسلامی - ۱۳۶۳ ش
- 3- ابن عاشور - محمد طاهر - تفسیر التحریر و التنویر - تونس - الدار التونسیه للنشر - ۱۹۸۴ م
- 4- ابن منظور - محمد بن مکرم - لسان العرب - بیروت - دالفکر للطباعة والنشر و التوزیع - ۱۴۱۴ ق
- 5- امام خمینی - روح الله - آداب الصلاة - تهران - موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی - ۱۳۹۴ ش
- 6- امام خمینی - روح الله - شرح چهل حدیث - تهران - موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی - ۱۳۸۷ ش
- 7- امام خمینی - روح الله - شرح جنود عقل و جهل - تهران - موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی - ۱۳۸۷ ش
- 8- احمد بن فارس - معجم مقاییس اللغة - قم - مکتب الاسلامیه - ۱۴۰۴ ق
- 9- آنتونی سیولی و هنری بیلر - نیروی امید - ترجمه مریم تقدیسی - تهران - ققنوس - ۱۳۹۱ ش
- 10- انصاریان - حسین - ترجمه صحیفه سجادیه - تهران - دارالعرفان - ۱۳۹۱ ش
- 11- دهمدا - علی اکبر - لغت نامه - انتشارات مجلسی - ۱۳۷۷ ش
- 12- راغب اصفهانی - ابوالقاسم - حسین بن محمد - المفردات فی غریب القرآن - بیروت - دارالقلم - ۱۴۱۲ ق
- 13- ربانی گلپایگانی - علی - کلام تطبیقی - قم - مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی - ۱۳۹۹ ش
- 14- زبیری - محمد بن محمد - تاج العروس - بیروت - دارلفکر - ۱۴۱۴ ق
- 15- دشتی - محمد - نهج البلاغه - قم - موسسه تحقیقاتی امیر المومنین - ۱۳۸۱ ش
- 16- ری شهری - محمد - میزان الحکمه - جلد ۲۲ - دارالحدیث - چاپ پنجم - ۱۳۸۴ ش
- 17- سبحانی - تبریزی - جعفر - منشور جاوید - قم - موسسه صادق - ۱۳۸۳
- 18- جوادی آملی - عبدالله - مراحل اخلاق در قرآن - انتشارات اسراء - چاپ دوم - ۱۳۷۸ ش

- 19-جلیلی - جلیل - تقوا ، سکوی پرواز - قم - انتشارات معارف اسلامی - ۱۴۰۰ش
- 20-جوهری - اسماعیل بن حمد - بیروت - انتشارات دالعلم الملايين - ۱۳۷۹ق
- 21-طریحی - فخرالدین - مجمع البحرین- تحقیق سید احمد حسینی - جلد ۵- ناشر مکتبه مرتضوی - ۱۳۷۵ ش
- 22-طبری - محمد بن حریر - دلائل امامه - قم - انتشارات بعثت ۱۴۱۳ق
- 23- طباطبایی - محمد حسین - المیزان - قم - دفتر انتشارات اسلامی -۱۳۷۵ش
- 24-طبرسی - فضل بن حسن - مجمع البیان - جلد ۸ - بیروت - ناشر : دارالمعرفه - ۱۳۷۲ش
- 25-طوسی - محمد بن حسن - التبیان - جلد ۴ - بیروت - دارالاحیاء التراث العربی - ۱۳۸۶ش
- 26-کاظم لو - سمیه- شیطان از منظر امام سجاد علیه السلام بر اساس دعای هفدهم صحیفه سجادیه - حوزیه علمیه کوثر - ۱۳۸۸ش
- 27-کورانی - علی - فلسفه الصلاة - ناشر : ناشر مولف - ۱۹۸۹م
- 28-کلینی - محمد بن یعقوب - الکافی - تصحیح : علی اکبر غفاری ؛ تهران - دارالکتب الاسلامیه - ۱۳۶۷ش
- 29-عباسی - بابک - تقوا - دانشنامه جهان اسلام - جلد ۷- تهران - بنیاد دائرةالمعارف اسلامی - ۱۳۸۲ش
- 30-مطهری - مرتضی - ده گفتار - قم - انتشارات صدراچاپ۴۹- ۱۳۹۷
- 31-مطهری - مرتضی - مجموعه آثار - انتشارات صدرا - ۱۳۹۰ش
- 32-مطهری - مرتضی - یادداشت های استاد مطهری - انتشارات صدرا ۱۳۹۱ش
- 33-مکارم شیرازی - ناصر - تفسیر نمونه - جلد ۶ - دارکتب اسلامی -۱۳۹۶ش
- 34-مشکینی - علی - مصطلحات الفقیه - قم - موسسه علمی فرهنگی الحدیث - ۱۳۹۲ش
- 35-میزای قمی - ابوالقاسم بن محمد حسن - جامع الشتات - تهران - کیهان - ۱۳۷۱ش
- 36-نراقی - ملااحمد - معراج السعادة- موسسه انتشارات هجرت - ۱۳۵۸ ش
- 37-نظارتی زاده - مرتضی - سیری در شناخت معاصر ، تعریف شناخت - راسخون - شهریور سال ۱۳۹۱
- 38- ایزوتسو - خدا و انسان در قرآن - ترجمه احمد آرام - تهران - دفتر نشر فرهنگ اسلامی - ۱۳۷۳

